

2ο μεταΣυμπόσιο της εψσε - ipso p. marty

15 Νοεμβρίου 2015

Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων

Εισαγωγή στο μεταΣυμπόσιο

Ιάκωβος Κλεώπας

Ξεκινώντας με αυτό το τραπέζι τις εργασίες του 2ου μεταΣυμποσίου θα ήθελα να θυμίσω ότι ένα δικό σας αίτημα, και επίσης μία δική μας προσδοκία είναι να μπορέσει το μεταΣυμπόσιο να λειτουργήσει ως μία ομάδα εργασίας, δίνοντας την δυνατότητα παρουσίασης και ανταλλαγής σκέψεων και ερωτημάτων τα οποία θέτουν και επανέρχονται σε βασικά θέματα της ψυχοσωματικής και που προσπαθούν να εμβαθύνουν την κατανόηση γύρω από ζητήματα και απόψεις, ενδιαφέρουσες και πιθανώς καινοτόμες, που νομίζω ότι προτείνονται στα ετήσια Συμπόσια της ΕΨΣΕ.

Με την Μαρία Κισσανδράκη και την Χριστίνα Μηλιώνη, θα προσπαθήσουμε να συζητήσουμε και να εργασθούμε από κοινού γύρω από την ομιλία του Claude Smadja και της Marilia Aisenstein. Η οποία αφορά την εξέταση των ψυχικών διεργασιών και των ανακατατάξεων της σωματοψυχικής οργάνωσης που παράγονται κατά την εκδήλωση μίας σωματικής ασθένειας. Συγκεκριμένα μίας ασθένειας της οποίας η εμφάνιση συνδέεται με την πορεία μίας ψυχαναλυτικής εργασίας και την δυναμική η οποία μπορούμε να σκεφθούμε ότι όπως σε κάθε ανάλυση, αναδύεται, μορφοποιείται, ή ίσως αντίθετα απουσιάζει και ενδεχομένως απο-μορφοποιείται.

Το ερώτημα γύρω από το τι συμβαίνει και χαρακτηρίζει την ψυχική οργάνωση και λειτουργία, ως μέρος της φυσικής ιστορίας μίας νόσου, σύμφωνα δηλαδή με την θεώρηση του σωματοψυχικού μονισμού, όπως γνωρίζετε αποτελεί βασικό αντικείμενο της ψυχοσωματικής διερεύνησης. Η οποία οδήγησε στην διατύπωση των θεωρητικών και κλινικών εννοιών της χρηστικής σκέψης, της απουσίας νοηματοδότησης, των αποδιοργανωτικών ψυχοσωματικών κινήσεων, του ελλείμματος ή της κάμψης των λειτουργιών του εγώ και του προσυνειδητού, και αυτής της ιδιαίτερης μορφής κατάθλιψης, της θεμελιώδους, ή όπως πρόσφατα ακούσαμε να ονομάζει ο Σάββας Σαββόπουλος, άψυχη κατάθλιψη. Αυτές οι κλινικές καταστάσεις του ελλείμματος και του

τραυματικού εξετάζονται στο κείμενο και θα συζητηθούν συχνά στην διάρκεια της ημερίδας. Το θέμα το οποίο διαπραγματεύονται σε ένα περαιτέρω επίπεδο οι Smadja και Aisenstein, είναι το πώς η παρουσία και η έκφραση αυτών των ελλειμμάτων αρθρώνονται με την ανάπτυξη και την έκφραση της ψυχικής λειτουργίας καθώς και με την μεταβιβαστική διεργασία σε μία ανάλυση.

Μπορούμε να αναρωτηθούμε εάν αυτή η συνθήκη, το να νοσεί κανείς στην διάρκεια ή στο πέρας μία ανάλυσης, είναι μία ειδική περίπτωση, ψυχικής οργάνωσης, κλινικής προσέγγισης, κατάστασης της μεταβιβαστικής λειτουργίας, επιλογών ή ακόμα αστοχιών της θεραπευτικής τεχνικής, ή, εάν αποτελεί ένα παράδειγμα, το οποίο εκφράζει και ίσως εξηγεί έναν γενικότερο μηχανισμό της ψυχοσωματικής ψυχοπαθολογίας και μεταψυχολογίας. Η υπόθεση της εργασίας της σωματοποίησης που διατυπώνει ο Smadja τείνει προς αυτή την κατεύθυνση, κάνοντας λόγο για μια λύση, και άρα την σταδιακή συγκρότηση ενός έργου, ως προς ένα πρόβλημα το οποίο τίθεται προς τον ψυχισμό, ή ενδεχομένως θα λέγαμε ένα πρόβλημα το οποίο τίθεται προς και ενδιαμέσως της σωματο-ψυχικής οντότητας. Σε αυτή την περίπτωση, ακολουθώντας την υπόθεση που προτείνει ο Smadja έχουμε να σκεφθούμε ποια είναι τα όρια, ή οι συνθήκες ως προς τις οποίες αυτή η εργασία παράγεται και ακολουθείται ή πότε αντίθετα καταλήγει σε μία κατάσταση προϊούσας αποδιοργάνωσης.

Το σύνολο των θεμάτων που προτείνονται και εξετάζονται από την εργασία των Smadja και Aisenstein και γενικότερα όλων των εισηγήσεων, αντικατοπτρίζουν την εξέλιξη της ψυχοσωματικής όπως επίσης της ψυχαναλυτικής σκέψης. Μία ψυχική ασθένεια δεν είναι λιγότερο σωματική από μία σωματική νόσο. Όπως άλλωστε η ψυχανάλυση ως κλινική πράξη, δεν είναι λιγότερο σωματική, δεν αφορά δηλαδή λιγότερο το σώμα, από ότι η ψυχοσωματική θεραπεία. Είναι σαφέστατα και επίσης διαφορετικά σωματική. Αυτή η διαφορά όμως είναι σημαίνουσα και σε αυτήν νομίζω ότι κατά ένα μέρος έγκειται η έννοια της εργασίας σωματοποίησης, καθώς αντιστοιχεί στις διεργασίες εκπροσώπησης του σώματος, των ενορμήσεων και των αναπαραστάσεων, στην ανάπτυξη και το είδος των παλινδρομικών κινήσεων που κινούνται εντός της θεραπείας.

Η Marilia Aisenstein στην αρχή της ομιλίας έθεσε ένα ερώτημα : πώς μπορεί να κατανοηθεί η παρατήρηση ότι η σωματική αποδιοργάνωση έρχεται στην θέση που αφήνει η εξαφάνιση μίας μακρόχρονης και παλαιάς κατάθλιψης. Θα σημειώσουμε ότι

δεν αναφέρεται στην θεραπεία, αλλά στην εξαφάνιση, σχεδόν απώλεια μίας κατάθλιψης, και άρα μίας μορφής οργάνωσης. Η θέση που αφήνεται και αποκαλύπτεται μοιάζει να είναι κενή θέση ή θέση αρνητικού. Εδώ έχουμε να σκεφθούμε ότι αυτό συμβαίνει μέσα σε μία αναλυτική διεργασία. Θα διατύπωνα την εξής υπόθεση - ερώτημα. Εάν ένας άνθρωπος πηγαίνει να νοσήσει μέσα σε μία ανάλυση. Καθώς το πρώτο βήμα, ίσως η γονιδιακή μετάλλαξη, σιωπηρή συμπτωματολογικά, ήδη έχει ξεκινήσει και αυτό ο ασθενής το “γνωρίζει ασυνείδητα”, ή μάλλον μη συνειδητά, καθώς δεν πρόκειται για μία λειτουργία του δυναμικού ασυνείδητου. Υπό μία έννοια λοιπόν γνωρίζει και αυτό έχει πιθανώς καταγραφεί ως μνήμη ότι αυτή η παθογόνος μετάλλαξη δεν ήταν τυχαίο γεγονός, αλλά ούτε διαπραγματεύσιμο μέσω της ψυχικής εργασίας ή μίας μορφής παροδικής κρίσης, σωματικής ή ψυχικής.